

Slovenski dom

Stev. 12

V Ljubljani, četrtek 16. januarja 1941

Leto VI

Vsa pomoč za Anglijo je samoobramba Združenih držav Pomemben govor ameriškega zunanjega ministra ob začetku razprav glede zakona o popolni ameriški pomoči za Anglijo

Washington, 16. jan. o. »United Press« poroča: Včeraj se je v zunanje-političnem odboru ameriške zbornice začela razprava o zakonu za obrambno podporo Angliji. Pri razpravi je govoril zunanji minister Hull, ki je med drugim dejal:

Nevarnost grozi vseh zahodnih polobli in s tem tudi Združenim državam. Če bi bila Anglija v sedanjih vojni premagana, bi se potem Združene

države morale braniti prav tako, kakor se zdaj brani Anglija. Danes napadajo Nemci Anglijo čez Rokav, potem bi pa prišli na Ameriko čez Atlantsko morje, ki ne tvori nobene nepremostljive ovire. Z oblastjo nad Anglijo, bi Nemci dobili tudi oblast nad Atlantskim morjem, zlasti nad njegovim južnim delom. Napadli bi najprej kako drugo točko, najbrž v Južni Ameriki, kjer že danes delujejo znotraj rušilne sile, ki jih zdaj veže samo strah pred demokracijo.

Zaradi tega je varnost Združenih držav odvisna od angleške usode. Združene države morajo z vso naglico pospešiti pomoč Angliji in njenim zaveznikom.

Tri države so se združile, da bi vzele svobodo ameriškim narodom in svetu vsilile novi red, red nasilja, v katerem bi vladale nad podjarmljenimi narodi. Če bi se tem trem državam kdaj posrečilo doseči oblast na svetovnih morjih, vemo, kaj čaka

ameriško celino. Začelo se je svetovno gibanje za osvajanje in ni pametno čakati, da razdiralne sile pridejo prav do ameriških meja. Združene države morajo seči po samoobrambi, dokler ni prepozno. Napadalne države so sklenile sprostiti svetovno vojno in svetovno bitko, mi pa, ki smo narod miru, postavljamo proti temu sklepu pravico do samoobrambe, toda nečemo biti prepočasni in prepozni. Dovolitev popolne pomoči za Anglijo je neobhodno potrebna obrambi Združenih držav.

Načela ameriške zunanje politike so: varnost in vzajemnost vseh držav na zahodni polobli, mednarodni mir in varnost, obnove mednarodnega gospodarskega in političnega sodelovanja ter uvedba morale v mednarodno življenje. Amerika ne bo mirno gledala, da bi kdo uničeval svobodo in šibkejši narode podrejal kot sužnje močnejšim, pa naj se to dogaja na njeni tihomorski ali na atlantski strani ameriških celin.

Angleška poročila o vstajah v Abesiniji

Hartum, 16. januarja. m. Reuter poroča: Vstaja, ki je tlela v Abesiniji že pet let od italijanske zasedbe, je zdaj izbruhnila v plamen, pospešile so jo pa novice, da je Haile Selasie komaj nekaj kilometrov od abesinske meje. Abesinski vojskaki se po vseh delih države zbirajo pod njegovo zastavo, majhne neodvisne skupine abesinskih bojnikov, ki so dozdaj ločeno vznemirjale osamljene italijanske postojanke in vojašnice, so se začele združevati v večje enote. Te skupine so oskrbljene z vsemi vrstami modernega orožja in vojne opreme, ki jim jo pošiljajo Angleži ter zato dobivajo vsak dan iz Abesinije zahvale.

Novice, ki prihajajo iz Abesinije v Hartum,

pravijo, da je uporniško gibanje zlasti vzpodbudil zadnji razglas cesarja Heileja Selasie, ki sporoča abesinskemu ljudstvu, da se je odločil, da bo osebno vodil armado, ki se bo z Angleži borila za osvoboditev Abesinije. Angleško letalstvo je letake z njegovim razglasom razmetalo po vsem abesinskem ozemlju.

Uporniško gibanje ima središče v severozahodni Abesiniji okoli jezera Tana, kjer je italijanska oblast bila že dalje časa omejena samo na utrjene postojanke. Zdaj so pa tudi rodovi Galla na jugu Abesinije poslali severnim upornikom odposlance s prošnjo, naj jim pošljejo voditeljev za organizacijo odpora proti Italijanom. Poročajo, da se je uprlo tudi več abesinskih poglavarjev zahodno od Adis Abebe. Vstaja se širi zaradi poročil o angleških uspehih v Libiji in zavezava prav resne oblike. Treba je v kratkem pričakovati tudi organiziranega nastopa abesinske vojske, ki se zbira ob sudanski meji, s katero bodo sodelovali tudi Angleži.

Vojna v Indokini

Bangkok, 15. jan. Reuter. Siamsko vrhovno poveljstvo je izdalo poročilo, v katerem pravi, da so bili odbiti poskusi francoski čet prodrati na siamsko ozemlje na severovzhodnem bojišču. Sovražnik je imel velike izgube. Poročilo dalje pravi, da siamske čete napredujejo na vzhodnem bojišču.

New York, 16. januarja. o. Dopisnik agencije »Associated Press« poroča iz Hanoja, da je poveljnik francoskih čet v Indokini odstavljen in da je dobil vabilo, da se vrne na Francosko. Na mesto dosedanjega poveljnika francoskih čet v Indokini Martina pride general Mordant, ki je že prisel v Saigon.

Madžarska in romunska vlada izdajata vse ostrejša ukrepe proti romunski in madžarski manjšini. Zapirajo manjšinske voditelje in zasegata premoženje manjšinskih ustanov. Krivdo zato nosi seveda vedno nasprotnik, vse skupaj pa naj služi pomirjevanju v Podonavju.

Letalska voja na med Anglijo in Nemčijo v pretekli noči: Angleži nad Wilhelmshafenom, Nemci nad Londonom in srednjo Anglijo

Berlin, 16. januarja. »DNE«: Nemško vrhovno poveljstvo sporoča sredi: Zaradi neugodnih vremenskih razmer je nemško letalstvo naredilo včeraj samo nekaj ogledniških poletov nad južno Anglijo. Pri tej priliki so letala ugotovila odlične učinke napada, ki je bil zadnji noč izveden na razne vojaške objekte v Plymouthu in Portsmouthu.

Tako strahovit je bil nočnejši napad angleških letal na Wilhelmshaven, da je bil mogočnejši kakor vseh 39 prejšnjih napadov na to pristanišče skupaj. Cilji velikega vojaškega in pomorskega pomena so bili dobesedno zasuti z največjimi bombami. Ko bo prišlo podrobno poročilo o tem strahotnem napadu na to izredno važno središče nemške vojaške aktivnosti, se bo videlo,

da je bilo pristanišče tako hudo zbito, da bo za dolgo časa sploh povsem izločeno iz običajnega vojaškega delokroga.

Ponoči so sovražna letala napadla mesta v srednji Angliji in London. Najbolj prizadeta je bila londonska okolica, kjer je bilo porušeni več hiš in tudi smrtnih žrtev je precej. Ena bomba je padla na stavbo, v kateri je bilo veliko ljudi. Tudi v nekem neimenovanem mestu v srednji Angliji (najbrže Liverpool), je bilo porušeni več stavb in prizadejanih več smrtnih žrtev. V obeh mestih so bombe povzročile več požarov. Iz drugih krajev poročajo o manjših škodi in tudi smrtnih žrtev ni mnogo. Ves čas napada so bile v akciji nočna lovka letala in protiletalski topovi. Dve sovražni letali sta bili sestreljeni.

Nemška ofenziva čez Črno morje in Turčijo proti Mosulu in Perziji?

Italijanske propagandne akcije na Bližnjem vzhodu naj bi to ofenzivo pripravljale

London, 16. jan. o. AFI. Zadnje čase je zelo narasla italijanska propagandna delavnost v francoski Siriji. Zanesljivi opazovalci poročajo, da je treba to delavnost pripisovati dogodkom, ki naj Sirijo pripravijo, da se bo morala upreti poskusu tujega vdora v Libijo in pa prihodu novega francoskega komisarja generala Dentza. Italijanski tisk in radio sta začela v Siriji in po vsem arabskem svetu s silovito propagandno akcijo proti Angliji. Ta italijanski nastop je v popolnem nasprotju z dosedanjim vedenjem Italije. To vedenje je bilo tako obzirno, da člani komisije za premirje sploh niso smeli nositi na svojih polih uniform, da ne bi s tem razburjali sirskega prebivalstva. Prav zaradi tega je Italija tudi vojaško komisijo pozneje nadomestila s komisijo italijanskih konzulov iz Sirije in Libanona. Ta je po določilih

premirja nadzorovala francosko vojsko, ki je imela opravilo in letala.

Oporo za tako nastopanje čuti Italija v dejstvu, da je nemška vojska v Romuniji in da Italija računa na to, da pripravljajo nemško vrhovno poveljstvo za spomladni obsežno ofenzivo na Bližnjem Vzhodu in sicer čez Turčijo. Načrt za ofenzivo je v tem, da bi nemški oddelki iz romunskega pristanišča Constanze prodirali čez Črno morje do Batuma, vdri od tam čez turško ozemlje v petrolejsko področje pri Mosulu, potem na naprej v Perzijo. Vprašanje je, ali bi v tem primeru Turčija nastopila proti nemškemu poskusu skupno s Sovjeti, ali ne.

Namen italijanske propagande v Siriji in na Bližnjem Vzhodu pa je, pripraviti med mohamedanskim prebivalstvom razpoloženje za tako nemško akcijo.

Vesti 16. januarja

Neutralski Jugoslavije je potrebna zaradi narodov, ki žive na eni in drugi strani Donave. Ker belgajska vlada neutralnost resno pojmuje in jo v dejanju skrbno izvaja, je postala ta neutralnost odločilna pri razvoju balkanskega položaja, kakor to želi Nemčija in Italija. Jugoslavija je ostala izven trojne zveze, ker ta nalaga vojaške obveznosti. Sodelovanje Jugoslavije v Nemčiji in Italiji pa vodi do pomiritve in ustilitve v Podonavju in na Balkanu. Tako piše o naši neutralnosti ugledni italijanski mesečnik »Nuova Antologia«. Mi to italijansko priznanje razumemo in ga znamo pravilno ceniti po njegovi odkritostnosti in resnični vrednosti.

Nemčija in Italija danes razpolagata na Balkanu z dosti močnejšimi vojaškimi položaji, kakor pa lani in se lahko z ogromno silo branita pred kakršnokoli nenadnim napadom. Če bi bilo potrebno lahko začeta celo z ofenzivo, če bi angleško-turško-grške priprave postajale le preveč nevarne, piše vodilni madžarski dnevnik »Pesti Hirlap«, ko razpravlja o pomenu vojaških posvetov v Ankari.

Hitler in Mussolini naj bi se v kratkem sešla s poveljnikom francoske mornarice Darlanom in poveljnikom francoske vojske generalom Huntzingerjem ter se z njima posvetovala za nov vojaški nastop Nemčije in Italije proti Angliji na Sredozemskem morju, za kar naj bi Francija Nemcem dala na razpolago pomorski oporišči Toulon in Bizerto v Tunisu. Take nepotrjene vesti pripisujejo ameriške radijske postaje.

Francoski tisk v Parizu in po drugih mestih zasedene Francije, je — očitno na pritisk od zunaj — začel silovito napadati maršala Petaina in vladu v Vichju, češ da se gre samo za politiko, da noče odkrito sodelovati z Nemčijo, kar bi bilo edino odredilo, da ne izdaja nobenih daljnosežnih ukrepov, ki bi res privedli do bistvenih sprememb itd. Posledni listi napadajo narodni prepoved, ki si ga je postavil za cilj maršal Petain. Listi v nezasedeni Franciji vidijo v tem nerazumljivem pisanju poskus, da bi se Francija razdelila, da bi se v Parizu ustanovila Nemcem naklonjena vlada in da bi nova Francija, brez nezasedenega dela, popolno sodelovala z Nemčijo v politiki, vojni in gospodarstvu.

Nemški protektor v Pragi von Neurath, je po poročilu DNB podpisal uredbu o zmanjšanju števila uradnikov na Češkem. Uredbo utemeljuje z dejstvom, da je 50 odstotkov češkega proračuna šlo za uradnike, ki so pa poleg tega bili skoraj sami Čehi in mnogokrat nestrokovnjaki. Zaradi nesposobnosti bodo lahko zdaj upokojali brez opravičila moške v štiridesetih, ženske pa v tri in tridesetem letu.

Zadnji napadi nemških strmoglavcev na angleško brodogradnjo v Sredozemlju so pokazali, da brodogradnja ni mogoče odstraniti z napadi iz zraka. Gospodarstvo na morju je mogoče vzeti samo z brodogradnjo. Navzlic vsem propagandnim trditvam, angleško brodogradnjo še vedno preprečuje italijanske dovoze v Libijo in Albanijo, sodej neki sovjetski general v moskovskem delavskem listu »Trud«.

Poveljnik angleškega sredozemskega brodogradnjskega oddelka Cuningham, je bil zaradi uspešnih akcij v zadnjem času povisan za admiralja, za podadmirala pa je bilo imenovanih več kontraadmiralov, ki so se tudi odlikovali v spopadih na raznih morjih.

Moj nasvet Indiji je, naj pozabi politiko za šest mesecev in drži skupaj po vzgledu indijskih čet v zahodni puščavi. Boj teh čet pomeni obrambni oklep za Indijo. Indija naj najprej pomaga dobiti to vojno in bodo vsa naša vprašanja v šestih mesecih sama po sebi rešena, je govoril sir Sikandar Hiat kan, ministrski predsednik v indijski državi Punjabu.

V Abesiniji danes ni nobenega sužnja. Nepotrebno je odgovarjati na oboženo bivšega abesinskega cesarja, saj je že leta 1935 maršal De Bono odpravil suženstvo. Abesinijem domačim so danes jasne prednosti italijanske oblasti v primeri s prejšnjim. Zanje bivšega cesarja po zopetni uvedbi ustavne vlade v Abesiniji niso več v duhu časa. Bivši cesar pa ni samo pristaš suženstva, ampak tudi angleški agent, o čigar delovanju bo še govora, izjavljajo po poročilu DNB-j v italijanskem ministertvu za kolonije.

Pri zadnjih spopadih med nemškim letalstvom in angleškimi vojnimi brodogradnjo na Sredozemskem morju so Angleži izgubili eno tričrtno, štiri podmornice in dve pomožni križarki, poškodovane pa so bile oklepnica vrste »Malaya«, šest križark, dve nočni letal dva rušilca in tri pomožna tričrtna, torej skoraj celovita težka enot angleškega sredozemskega brodogradnjskega poveljstva.

Posledni poročevalec agencije United Press, ki se je udeležil bitke v sicilskem prelivu, pravi, da so nemški strmoglavci angleški spreved napadali tri dni. Izid boja je bil ta, da je bila zadeta letalica »Illustrious«, križarka »Southampton« in rušilec »Galand«. Angleško letalo ni bilo nobeno zbito, pač pa je bilo sestreljenih 13 nemških strmoglavcev. Poročevalec pravi, da se je iz napadov videlo, da so Nemci poslali v ta boj svoje najboljši in najbolj izurjeni pilote.

Turška vojska je danes boljša, kakor pa je bila kdaj prej, edino tankov in najmodernejšega orožja nima sorazmerno toliko, kakor na primer nemška vojska, sodej francoski general Duval v dnevniku »Journal«.

V vojnem letu 1940. se je na Nemškem rodilo več otrok, kakor pa leta 1939., in sicer od 1. januarja do 31. avgusta 35.000 več kakor predlanskim. Ti podatki kažejo, da je nemški narod tudi v vojnem času dokazal svojo nezlomljivo življenjsko silo, prav nemški poročevalski urad, ko navaja te številke.

Zadušnica za pokojnim voditeljem Slovencev v Belgradu

Belgrad, 16. jan. m. Danes dopoldne je bil v cerkvi Kristusa Kralja ob tridesetdnevni pogrebu voditelja Slovencev, dr. Antona Korosca, slovenski Requiem, ki ga je opravil belgajski nadškof dr. Ujčić ob številni asistenci. Maše zadušnice za pokojnim slovenskim voditeljem so se udeležili med drugimi, tudi kraljevi zastopnik, ministri, politični naslednik pokojnika dr. Korosca, predsednik dr. Kulovec, številni poslanci in senatorji ter zadrugi. Po žalni službi božji, je prevzeli dr. Ujčić opravil molitve za pokoj duše velikega pokojnika pred katefalkom, ki je bil ves posut s cvetjem. Vhod in vasa cerkev sta bila zavita v črno.

Petletni načrt za izboljšanje našega kmetijstva

Belgrad, 16. jan. m. Kmetijski minister je izdelal petletni načrt za izboljšanje našega kmetijstva. Za izvedbo tega načrta je potreben znesek ene milijarde 800 milijonov dinarjev.

General Daskalov o pripravljenosti Bolgarije v evropskem spopadu

Sofija, 16. jan. m. Pred gojenci šole za rezervne častnike je imel včeraj bolgarski vojni minister general Daskalov naslednji govor:

»Živimo v najtežjih časih, v časih, ki jih Sloveštvo še nikdar ni doživelo. Prehajamo iz ene v drugo omiko. Zida se nov svet in mi sodelujemo pri tej stavbi. To je sreča in ponos za nas in za

naše potomce. Toda mi imamo nalogo vložiti ogromne napore in trud ter moramo biti popolnoma pripravljeni na žrtve. Vi odhajate v vojaške oddelke v izredno težkem trenutku, ko se vojskuječa se tabora pripravljata na odločilno bitko, ko moramo voditi državno ladjo proti odlični obali med vsemi nevarnostmi. Bolgarija ni v neposredni nevarnosti, toda biti mora pripravljena na vse.«

Zatišje na sredozemskih bojiščih V Albaniji nekaj krajevnih grških uspehov, v Libiji zbiranje okoli Tobruka

Nekje v Italiji, 16. januarja. Stefani. Italijansko uradno vojno poročilo št. 222 glavnega stana pravi: Na grškem nepomembnem krajevnem akciji, v Cirenaiki od časa do časa delovanje topništva in patrol pri Tobruku in Giarabubu. Naša letala so učinkovito bombardirala sovražnikove oklepne avtomobile. Sovražnik je napadel nekatera kraja v Libiji in povzročil nekaj škode na stavbah.

London 16. januarja. o. Reuter poroča: Na severnoafriškem bojišču pri Tobruku se dosedaj ni nič spremenilo. Angleži še vadno dovažajo nove čete in težke topove, s katerimi bodo izvedli glavni napad na trdnjavo. Ogledniško letalo, ki je krožilo na 160 km daleč od Tobruka proti Ben ohasiju, ni opazilo nikjer zbiranja italijanski čet.

Atene, 16. januarja. Reuter. Vrhovno poveljstvo grške vojske v Albaniji poroča, da je včerajšnji dan minul v znamenju krajevnih grških napadov, ki so prinesli grški vojski nekaj pomembnih uspehov. Grki so na vseh odsekih fronte, razen na severnem, kjer je ves dan, zlasti pa popoldne trajalo samo obojestransko topniško obstreljevanje, zavzeli več novih postojank. Posebno

važen uspeh pa je bil dosežen v srednjem odseku, kjer so po izredno hudem italijanskem odporu Grki končno vendarle zavzeli zelo važno in dolgo čas branjeno postojanko. Pri včerajšnjih bojih so Grki zasegli precej vojnega materiala, med njimi tudi štiri popolnoma ohranjene topove. Zajeli pa so tudi nekaj ujetnikov. Britanska in grška letala so včeraj bombardirala z močnim učinkom in velikim uspehom Elbasan.

Včeraj je bil po vsej nezasedeni Franciji nastavljen električni promet na železnicah, ker ne dobiva nezasedeni del iz zasedenega in iz Belgije več premoaga.

Včeraj se je vrnil v Rim ameriški poslanik Phillips, ki pripada, po trditvah ameriškega tiska italijanskemu vladarju posebno pismo predsednika Roosevelta. V tem pismu naj bi predsednik italijanskega vladarja eksual pridobiti za to, da bi Italija ne stopila v vojno z Združenimi državami, če bi Amerika morala napovedati boj Nemčiji. Češki narod je popolnoma razumel današnji položaj in hoče sodelovati pri ustvarjanju evropskega reda. Agitacija v tujini ne bo vplivala nanj, ker zaupa sedanjem voditeljem in je prepričan, da ga peljejo po trdni poti v srečnejšo bodočnost, je izjavil predsednik protektorata dr. Hacha, dopisnik nemškega lista »Berliner Borsezeitung«.

O pomembni akciji italijanskih črnih straž na albanem bojišču, piše »Giornale d'Italia«. Pri tej akciji, pri kateri je en italijanski bataljon pregnal tri grške bataljone z važne postojanke, je sodeloval tudi italijanski inženirski stotnik, star 50 let, ki po pisanju omejenega lista še nikdar v življenju ni bil v bitki, pa je dejal, da bi se tudi on rad pridružil četam. Oborožil se je z bombami in se postavil v prvo vrsto, pa pri prvem napadu ni bil dosežen pričakovani uspeh. Po končnem zabodu so Italijani spet napadli, stotnik je bil ranjen v roko, a je še vedno vztrajal na čelu svojih vojakov, dokler ni bil dosežen uspeh. Stotnik je zdaj v bolnišnici in je predlagal za odlikovanje.

Nemške oblasti odločno zavračajo angleške trditve, da so v Holandiji izbruhle razne bolezni, ker dodajajo krušni moku posušeno in zmrleto cvetlično seme ter gomolje.

Pisana vojska na sudanski meji

Na angleški strani se bore vojaki osmih narodov

Za obrambo svojih kolonij in drugih onstranmorskih svojih posestev je Velika Britanija poklicala na bojno polje vojake najrazličnejših narodnosti. In to je tudi lahko storila, saj ima po vsem svetu dovolj dežel, ki so radevolje poslale na angleško bojišče svoje vojake, da se vojskujejo zanj in zase. Vsaj prepričani so, da je od izida sedanje vojne odvisna tudi njihova usoda. Boljše, kot je sedanja si ne žele, zato — pravijo — jih tudi srečujemo na vseh bojiščih, kjer je v nevarnosti angleška stvar. Na bojišču v Sudanu, na meji italijanskih afriških kolonij, se danes bori vojska, ki je sestavljena iz pripadnikov osmih narodnosti. Vsi se skupno bore proti Italijanom in je v tem vsaj delno treba iskati vzroka, da italijanska vojska ni mogla vzdržati njihovega silovitega pritiska. V vojski, ki se bori na sudanski meji, so Arabci, Abesinci, vojaki iz Južne Afrike, Rodeziji, Somaliji, Sudanci, Francozi in Angleži.

Kaj jih je prignalo od vseh vetrov

O tem, kako so ti vojaki prišli na afriško bojišče, dajemo besedo grškemu častniku Grigoriju, dopisniku grškega časopisa »Etnos« z Bližnjega Vzhoda, ki je svojemu listu poročal o obisku pri avstralskih vojaki v Aleksandriji, med drugim tudi tole:

»Vsi so prostovoljci. A prostovoljci so tudi vsi oni avstralski vojaki, ki se vojskujejo v Libiji, ki služijo v Palestini, ali pa doma: Prostovoljci so in so sklenili storiti vse za obrambo svoje domovine in britanskega cesarstva. Nihče jih ni silil k tej dolžnosti. Zakaj pa so se potem oglašili, da hočejo braniti Veliko Britanijo? Zakaj Veliki Britaniji žrtvujejo svoje premoženje in svojo kri, ko jim vendar ne preti nobena neposredna nevarnost? Zakaj so po tolikih rodovih ostali zvesti vzorom britanskega cesarstva? Tu ne igra vloga samo sentimentalni razlog, enaka naziranja, skupni jezik in skupno poreklo — mi je dejal pri tej priliki neki častnik. Anglija je naša prva domovina. Nanjo nas veže toliko duhovnih stikov. To pa ni vse. V raznih dominijih večina prebivalstva ni angleškega porekla. Tako žive na primer v Kanadi po večini Francozi. V Južni Afriki živi mnogo Burov, v Avstraliji pa mnogo priseljencev iz vseh krajev sveta. Na kljub temu mi se danes ne borimo za našo ožjo domovino, pač pa za imperij, imperij pa je velikega pomena v gnetnem oziru za vse narode britanske skupnosti.

V okviru britanskega cesarstva smo si pridobili

Angleška patrula v zahodni afriški puščavi.

bili blagostanje, neverjetno blagostanje. Naši nasprotniki trdijo, da nas Anglija izkorišča. Dovolj je, če povemo, da so Avstralija, Nova Zelandija in Kanada znatno bogatejše kot Anglija. Prebivalci teh dominionov so premožnejši kot povprečni Angleži in bogatejši od Amerikancev. To naše bogastvo pa prihaja od tega, ker se povsod držimo pravih socialnih in političnih načel. Na socialnem polju smo dosegli napredek, kot ga niso nikjer drugod na svetu. V Avstraliji in na Novi Zelandiji smo izvedli socialnost do skrajnih mej možnosti. Na tem polju smo šli celo dalje kot skandinavske države. Zato naši kmetje in delavci živijo v istem blagostanju kot vsi ostali.

»Duh iz flandrijskih strelskih jarkov pred 25 leti«

Vse to je — pripoveduje častnik — posledica gospodarskega napredka in zaščite, ki jo uživamo od Anglije. To vemo vsi mi po dominijih. Vemo tudi, da bi vse britansko cesarstvo razpadlo, če bi bila Anglija uničena. Zato se mi borimo zanj in za svobodo na svetu.

Nihče se ne sme čuditi — s temi besedami končuje grški častnik svoje poročilo — če povsod v britanskem cesarstvu najdemo isto soglasnost glede mišljenja in naziranja. Današnji Britanci z vsega sveta se bore enako kot tisti mladeniči, ki so prepevali v strelskih jarkih Flandrije pred 25 leti. Isti duh jih navdaja in z enako odločnostjo se bore.

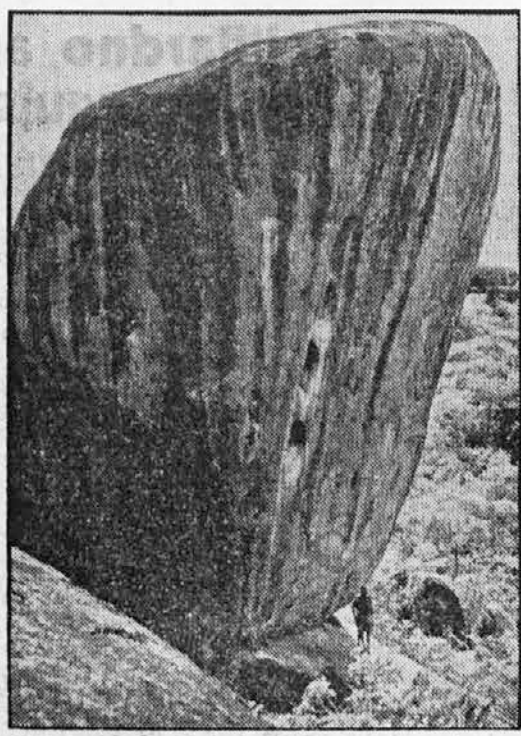
Samuel Hoare — junak z diplomatskega bojišča

30 let je v Angliji igral izredno važno vlogo — Ustanovitelj pomornih letalskih oddelkov

Med tiste zaslužne može, ki so ne samo v času sedanje vojne, pač pa tudi že prej, naredili svoji domovini Veliki Britaniji velike usluge spada brez dvoma tudi sedanji angleški poslanec v Spaniji, sir Samuel Hoare. Zaslužil, da se ga v resnih časih, v katerih je Anglija danes zaradi vojne z Nemčijo in Italijo, tudi spomnimo vsaj na kratko, čeprav je njegova sedanja vloga drugačna, kakor pa vloga tistih angleških mož, ki skušajo Britaniji priboriti zmago na bližnjih ali daljnjih bojiščih. Tudi Spanija pomeni za Anglijo danes važno vprašanje, ki mu je treba nič manj kot drugim posvetiti vso pozornost. Zato je angleška vlada začela v Spanijo za svojega uradnega zastopnika moža, ki je o njegovih sposobnostih prepričani in ki zanj tudi ve, da jo bo zastopal, kar se bo le dalo dobro in koristno.

Pri neki priliki so zadnjič v Londonu o tem možu zapisali tudi naslednje: Imenovanje sir Samuela Hoareja za veleposlanika v Madridu je počastitev, podobna tisti, ki jo je Francija izkazala Spaniji tedaj, ko je po končani državljanski vojni imenovala za svojega uradnega zastopnika maršala Pétaina.

Samuel Hoare je v britanskem javnem življenju igral izredno vlogo polnih trideset let in sicer kot parlamentarec, prav tako pa tudi kot večkratni minister. Vodil je že angleško zunanje ministrstvo, ministristvo za notranja dela, bil pa je nekaj časa tudi letalski minister. Kot minister za letalstvo je vpe-

Ogromna skala v afriški puščavi, za katero je italijanski stražar, afriški domačin, našel varno skrivališče.

ljal pomožne letalske oddelke, ki so v prvih dneh sedanje vojne igrali izredno vlogo. Sam sicer ni letalec, vendar pa se z letalom zelo rad vozi. Udeležil se je med drugim tudi prvega poleta britanskih letal v Indijo.

Drugače je sir Samuel Hoare zelo stvaren mož. Eden največjih njegovih darov je, da zna izredno bistro in pravilno gledati v bodočnost. Velike sposobnosti njegovega razuma so tiste, ki so že tolikokrat kronale z uspehom tudi najtežje naloge, katere mu je angleška vlada zaupala vselej brez strahu.

Na videz je Hoare še zelo mlad. Kakor drugi angleški politiki in državniki, se tudi on izredno rad ukvarja s športom. Igra tenis, se drea po ledu, v veliko zabavo in razvedrilo pa mu je tudi kricket. Je tudi predsednik angleške teniške zveze. Povsod v Angliji je zelo priljubljen. Uživa sloves izredno sposobnega državnika, skusnega politika in gibčnega diplomata. Vseh teh njegovih izrednih sposobnosti niso pozabili znova poudariti tudi zadnjič, ko je bila sklenjena pogodba med Veliko Britanijo in Spanijo.

Koliko zlata je zdaj v USA

Poročilo iz nemškega vira trdi, da so v Združenih ameriških državah propeljali od začetka sedanje vojne do konca leta 1940 za 5,8 milijard dolarjev zlata. Na tuji račun je bilo vrnjenih od te vsote približno 700 milijonov dolarjev. Če temu dodamo — pravi nemško poročilo — proizvodnjo zlata v Združenih ameriških državah samih, je zdaj tam 5,3 milijarde dolarjev zlata. Vsega zlata pa imajo zdaj v USA za nad 22 milijard dolarjev.

Nemci so priskočili Francozom na pomoč z nasveti

Po obvestilu nemškega poročevalskega urada, so Nemci priskočili poraženim Francozom na pomoč med drugim tudi z raznimi koristenimi nasveti, tehničnimi in organizatornimi. Vsaj tako naj čilepamo iz poročila, ki ga je omenjeni poročevalski urad te dni uradno poslal in ki se glasi dobesedno: »Zaradi obsežnih nemških dobav umetne volne, kakor tudi zaradi tehniških in organizatornih nasvetov, ki jih daje nemška tekstilna industrija francoski industriji, se bo letos mogla znatno povečati proizvodnja umetne volne in umetne svile v Franciji.«

vsak dan so bili boji med delavci in med policisti ter med delavci in meddomoljubnimi zvezami. Francoska posadka je vtilvala olje v ta ogenj. Trenutek se je zdelo, kako da bo izbrpana in obubožana Nemčija prišla proti Franciji za orožje v samomorilski vojni.

Voditelji Kominterne so potek dogodkov v Nemčiji opazovali previdno. Leta 1921 so se bili slabo odrezali in so si želeli biti zanesljivo prepričani, da ne bo prišlo do nobenega udara, dokler ne bo mednarodna zmeda popolna. Naš obveščevalni oddelek nam je za vsak primer dal zelo določna navodila. Poslali so nas v Nemčijo, da bi poizvedeli za položaj, da bi mobilizirali nemirneže v Poruhru ter kovali orožje, da bi vstaja mogla ob pravem trenutku izbruhniti.

Brez odlašanja smo ustvarili tri različne organizacije v nemški komunistični stranki: obveščevalno službo stranke, ki je delala pod vodstvom četrtga oddelka rdeče vojske, vojaške oddelke kot jedro bodoče nemške rdeče vojske, in razkrajalno službo, majhne enote mož, katerih naloga je bila izpodkopavati odpornost nemške armade in policije.

Za poglavarja obveščevalne službe v stranki smo imenovali Hansa Kiepenbergerja, sina nekakega hamburškega založnika. Neutrudljivo je delal, ustvaril skrbno spredeno vojnisko mrežo v vrstah vojakov in policistov, v vladnem stroju, v sleherni politični stranki in sleherni sovražni vojni organizaciji. Njegovi agenti so se vrnili v »Stahlhelm«, v »Wehrwolf« in v narodnosocialistične oddelke. V tesnem sodelovanju z razkrajalno službo so preiskovali, kakšno stališče bi zavzeli določeni častniki nemške vojske ob morebitni komunistični vstaji.

Kiepenberger je služil Kominterni z mnogo zvestobe in poguma. Med dogodki leta 1923 je bilo njegovo življenje dan za dnem v nevarnosti. Nazadnje je doživel usodo vseh zvestih komunistov.

Ko so ga leta 1927 izvolili v državni zbor, je postal član komisije za vojaške zadeve. Imel je samega sebe za zastopnika Kominterne v tej ustanovi in je sovjetsko obveščevalno službo leta in leta oskrboval z dragoceniimi obvestili. Ostal je v Nemčiji tudi še nekaj mesecev potem, ko je Hitler bil na oblasti, in je nadaljeval svoje nevarno podzemsko delo za komunistično stranko. Jeseni 1933 je pohegnil v Rusijo in leta 1936 so ga zaprli kot narodnosocialističnega vohuna.

Stvari, ki so vsak dan na vrsti: Papir

Tovarne izdelujejo papir iz cuni, lesa in celuloze. Lahko ga izdelujejo tudi iz konopljenih vlaken, vlaken papirjevca, bombaža in slame.

Cunje, iz katerih hočejo papirnice delati papir, morajo najprej uvrstiti po snoveh, iz katerih sestojijo. Nato jih perejo in kuhajo, ker vsebujejo tolsče, razrežejo v kosčke, obelijo in jim primešajo nekoliko kleva. Iz lanenih cunj dobijo najboljši papir za pisanje, iz pavlatih pa za tiskanje. Da papir ne verjava preveč črniti, se mu primeša kreda, sadra in podobno. Največja množina papirja se izdeluje iz lesa.

V tovarni papirnice imajo močne brusne kamne, s katerimi brusijo olupljene kose smrekovih in jel-tovih debel. Pritekajoča voda izpira te odbrusene drobec in tako nastane neakalna redka kaša. Kaša se čisti z razredčeno žvepleno kislino, natrijevim lugom in drugimi snovmi. Primešavo ji aluminijeva sulfata, kleva, potem kuhajo v kotlih. Posebni razdelilniki razdelijo s pomočjo valja dobljeno papirnatno snov, ki jo v enakomerno debelih plasteh nosi drobno mrežast širok pas, skozi katerega se odceja voda, pod poseben valj, odkoder se papirnatna snov premika dalje. Pomika se med mrzlimi in naposled med gorkimi valji, ki se vrstijo drug proti drugemu, prijemajo snov, potiskajo naprej, stiskajo in sušijo. Na koncu teh papirnatih valjev se že popolnoma dovršen in suh papir navija na vretenih v velike bale.

Iz cunj delajo papir takole: kuhajo lanene cunje, dokler ne dobe nekakšno kašo, ki jo še enkrat dobro izperejo. Tako prekuhanje cunje pridejo nato v posebne stroje-holande. V teh posebnih valj strga cunje v vlakna. Skozi to pripravijo nepretrgano teče voda in izpira vlakna. Obenem jih belijo s klorovim apnom. Na ta način se priredi kašasta masa polupapirjevina. Ta se v drugem stroju pomeša s klevem in z raznimi rudninskimi dodatki. Ti dodatki so tudi zaradi tega, da izpolnijo luknjice med vlakenci, in tako postane papir gladek. Preden pride polupapirjevina v drug holandec, se ji doda navadno še primerna količina modre barve, ker s tem dobij papir lepo belo barvo. Klev dodajajo le, če izdelujejo papir za pisanje. Klev za papir izdelujejo iz smrekove smole z raznimi dodatki. Na ta način se v drugem holandcu priredi gotova papirjevina.

Papir, izdelan na roko: V starih časih so izdelovali papir le na roko; dandanes pa le nekatere specialne vrste papirja, in sicer papir za dokumente, za razne vrednostne papirje itd. Tak papir je zelo trafen. Za izdelovanje eluzijo železni papirji s fino medeno žico (mrežo, sitom). S sitom zagrabijo delavec toliko papirjevine, kolikor jo potrebuje za en list, ter silo pretrese, da se vlaknena med seboj enakomerno porazdeli. Voda pa odteka skozi luknjice, ki so v mreži. Množina papirjevine, ki je ostala v okviru, se nato etiene v pripravo kovinsko ploščo. Če je treba na papir vtisniti vodeni znak, je na kovinski plošči lik, kakršnega bi radi upodobili. Na ta način smo že dobili list papirja, ki pa je še moker. Zato zvrne delavec to polo je okvira na klobučevinasto podlago, kamor polaga vse pole drugo na drugo, vsako na svoji podlagi. Ko je plast dovolj debela, postavijo vse skupaj v močne etiskalnice, s katerimi iztisnejo vodo. Se nekoliko vlažne pole obešijo, da se polagoma čisto izsuše, nakar jih s posebnimi pripravami še ogladijo.

Največje papirnice pri nas so v Vevčah, Goričanah, Medvodah. Lepeno izdelujejo v Ljubljani, Goričanah, Mariboru in Sarajevu.

Radio

Program radio Ljubljana

Petek, 17. januarja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Kako in kje je Boža dobila kožušček (g. Mirko Damšar) — 12 Naše pesmi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila, objave — 17.30 Češki odmevi (plošče) — 18.40 Francoščina (g. Dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.40 Plošče — 19.50 Izseljeniške vesti — 20 Koncert za violo in klavir (g. prof. Karol Jeraj in g. prof. Marijan Lipovšek) — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Januarja 1923 sem delal v Moskvi pri tretjem oddelku obveščevalnega odseka v rdeči vojski. Tedaj smo zvedeli, da mislijo Francozi zasesti Poruhrije, da bi dobili reparacije. Ta čas sem živel v hotelu Lux, ki je hkrati bil poglaviti sedež uradnikov Kominterne ter tujih komunistov, ki so obiskovali Moskvo.

Najprej moram razložiti, kaj je hotel Lux bil in kaj je prav za prav še danes: glavni stan zahodne Evrope v Moskvi. Po njegovih hodnikih se komunistični voditelji z vseh držav srečujejo z odposlanci strokovnih zvez in s posameznimi delavci, ki so si kakor koli zaslužili izlet v proletarsko Meko.

Torej je za sovjetsko vlado važno, da z ostrim očesom gleda na hotel Lux, da bi natanko ugotovila, kaj tovariši v vsaki državi govorijo in delajo, to pa zaradi tega, da bi vedno vedela, kakšno stališče imajo do sovjetske vlade in do različnih skupin, ki se v komunistični stranki pobijajo. Zato mrgoli po hotelu Luxu agenti GPU, ki so vpisani kot gostje, ali kot stanovaleci. Med agenti, ki so živeli v hotelu Luxu in so GPU poučevali o nehanju tujih komunistov in delavcev, je bil tudi Konstantin Umanski, zdaj sovjetski poslanec v Združenih državah.

Umanskega sem prvič srečal leta 1922. Rodil se je v Besarabiji ter živel v Rumuniji in Avstriji, dokler ni leta 1922 prišel v Moskvo. Ker je znal tuje jezike, je dobil mesto pri Tassu, službenemu sovjetskemu poročevalskemu uradu. Njegova žena je bila tipkarka v uradu Kominterne.

Ko je Umanski prišel na vrsto, da bi odslužil svoj čas v rdeči vojski, mi je dejal, da ne želi zapraviti dveh let po umazanih vojašnicah. Tedaj še ni bilo razvito razlikovanje po družabnih razredih, ki je danes za sovjetsko življenje tako znatno. Zato me je ta pripomba sjezila. Večini komunistov je služba v rdeči vojski tedaj še vedno veljala kot prednost. Toda Umanskemu ne.

Prikazal se je v uradnih prostorih obveščevalne službe s priporočilom zunanjega ministra Čičerina in Doleckega, voditelja Tassa. V priporočilu sta prosila, naj bi Umanskemu omogočili, da bi svoji dve leti vojaške službe odbil kot prevajalec za četrti oddelek.

Prav ta večer sem v neki moskovski restavraciji dobil Umanskega v družbi Firina, ki je tedaj bil pomočnik generala Bersina, voditelja vojaške obveščevalne službe. Sel sem k njegovim mizi in ga vprašal, zakaj je pustil mesto pri Tassu. Odgovoril je, da bo ubil dve muhi na mah: obdržal mesto pri Tassu in svoje vojašniško odslužil v četrtim oddelku.

Ko sem to pravil Firinu, je jezno menil:

»Kar pripravljani bodite, da ne bo delal v četrtim oddelku.«

Tista leta ni bilo lahko dobiti skrivalnice za take reči in Umanski ni dobil mesta prevajalca pri rdeči vojski. Toda posrečilo se mu je, da je ostal daleč od neprijaznih vojašnic: služil je kot diplomatski sel zunanjega ministrstva. To je veljalo kot nadomestilo za vojaško službo, ker so vsi diplomatski sli spadali k osebju GPU. Ne da bi bil pustil svoje mesto pri Tassu, je Umanski potoval v Pariz, Rim, na Dunaj v Tokio in v Shanghai.

Umanski je služil GPU tudi v obveščevalnem uradu Tassa, zakaj prav tam je bilo mesto, kjer so sovjetski častniki in dopisniki prihajali v nevarno blizek dotik z zunanjim svetom. Za poročevalci Tassa je lahko vohunil z vsakega ugodnega mesta, iz moskovskih uradnih prostorov in iz tujine. In tudi v hotelu Luxu je ostril ušesa, da bi ujel vsak kos pogovorov, ki so jih tuji komunisti imeli tam...

Konstantin Umanski je eden od maloštevilnih komunistov, katerim se je posrečilo pripeljati čez ograjo iz bodoče žice, ki loči staro boljševiško stranko od nove. Plezal je pravilno.

Ko je naš oddelek zvedel, da so Francozi zaseli Poruhrije, je skupina petih ali šestih uradnikov, med katerimi sem bil jaz, dobila zapoved, naj takoj odpotuje v Nemčijo. V štirih dvajsetih urah je bilo vse pripravljeno. Moskva je upala, da bo učinek francoske zasedbe pripravil pot za obnovljen vojni pohod Kominterne po Nemčiji.

V tednu dni sem bil v Berlinu. Takoj sem imel vtis, da je Nemčija na predvečer preobratnih dogodkov. Inflacija je marko poglajala v zvezdoslovne višine, vsepovsod je bila nezaposlenost,